

Planeringsstrategi

Hjo kommun

Dnr: BN 2024-071

Planeringsstrategi

Hjo kommun

Dokumenttyp	Planeringsstrategi
Fastställt/upprättad	Fastställt: 2024-06-19 Kommunfullmäktige, Hjo kommun Upprättad: Plan- och bygg, Hjo kommun
Senast reviderad	
Detta dokument gäller för	Hjo kommun
Giltighetstid	Giltig till september 2028
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnad Hjo kommun
Dnr	BN 2024-071

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	4
Bakgrund och syfte	5
Process och organisation.....	5
Kommunens gällande översiktsplan	6
Ändrade planeringsförutsättningar	6
Plan- och bygglagen.....	6
Miljöbalken.....	7
Miljökvalitetsnormer för vatten.....	7
Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken.....	7
Nationella kulturmiljömål.....	7
Nationella miljömål.....	7
Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk	8
Nationella mål för folkhälsopolitiken.....	8
Nationella mål för funktionshinderpolitiken	8
Friluftspolitiken	8
Lag om kommunens bostadsförsörjningsansvar	8
Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter	8
Agenda 2030.....	8
Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.....	9
Delregionala dokument	9
Kommunala styrdokument.....	9
Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet 0	
Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet	10
Övriga nya förutsättningar	11
Förändrad vilja och behov i kommunen.....	11
Befolkningsutveckling.....	12
Analys av gällande översiktsplan	14
Antagna detaljplaner	16
Sammanfattande bedömning.....	17
Fortsatt översiktsplanearbete.....	17

Sammanfattning

Kommunfullmäktige ska ta fram och anta en planeringsstrategi under de två första åren efter ett ordinarie val. Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell.

Den nuvarande gällande översiktsplanen (ÖP) antogs i oktober 2010. Hjo kommuns vindkraftsplan som antogs 2015 är ett tematiskt tillägg till kommunens översiktsplan.

Översiktsplanen aktualitetprövades år 2017.

Hösten 2022 togs beslutet att göra en ny översiktsplan beroende framför allt på att översiktsplanen antagen 2010 inte tillfredsställer dagens behov.

Bedömningsgrunder och samhällsutvecklingen har ändrats sedan antagandet.

Planeringsförutsättningarna har också ändrats genom ny lagstiftning samt att nationella, regionala och kommunala strategier och andra dokument har tagits fram.

Samhällsutvecklingen ger även att det är lämpligt att arbeta fram en digital översiktsplan med interaktiv karta (föränderlig karta) för fortsatt planering. En digital plan underlättar även vid framtida revidering av planen.

Vid Översiktsplanen antagen 2010 och vindkraftsplanen är dock aktuella tills dess att en ny översiktsplan är antagen.

framtagande av ny översiktsplan ska kommunen följa ÖP-modellen som Boverket tagit fram. Det är även av högsta vikt att kommunen har en nära dialog med länsstyrelsen i det fortsatta översiktsplanarbetet.

Inledning

Kommunfullmäktige ska ta fram och anta en planeringsstrategi under de två första åren efter ett ordinarie val enligt Plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap. 23 §. Om kommunfullmäktige har antagit en ny översiktsplan inom samma tidsperiod behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi också. Hjo kommuns första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024 för att nuvarande översiktsplan ska fortsätta att gälla.

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell. Om översiktsplanen regelbundet blir föremål för politisk helhetsbedömning blir det också klarlagt om planen fortfarande ger uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen. Kommuninvånare, näringsliv och intresseorganisationer med flera behöver kunna lita på att översiktsplanen med ställningstaganden uttrycker den aktuella politiska inställningen till bebyggelseutvecklingen i olika delar av kommunen.

Figur 1 Hjo kommuns gällande Översiktsplan 2010

Bakgrund och syfte

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den speglar den politiska majoritetens uppfattning av hur den byggda miljön ska användas, bevaras och utvecklas. Planen är en sammanvägning av allmänna och enskilda intressen med syftet att nå en hållbar utveckling.

Översiktsplanen regleras av Plan- och bygglagen (PBL) och Miljöbalken (MB).

Översiktsplaneringen är en ständigt pågående process, eftersom förutsättningarna förändras och nytt underlag kan leda till nya prioriteringar. Olika samhällsintressen ska vägas mot varandra i en öppen och demokratisk process samtidigt som enskildas rättigheter ska beaktas.

En översiktsplan ska ange såväl en långsiktig som en övergripande utvecklingsstrategi som grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska vidare visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas.

PBL kräver att kommunfullmäktige varje mandatperiod tar ställning till översiktsplanens aktualitet genom att utforma en planeringsstrategi högst två år efter ett ordinarie val. Då översiktsplanen både ska vara strategisk och vägledande för beslut i plan- och lovärenden samt andra ärenden är det viktigt att planen kontinuerligt ses över. En del i den kontinuerliga översiktsplaneringen är att kommunen varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi där gällande översiktsplan går igenom för att identifiera vilka delar som behöver uppdateras.

Process och organisation

Samhällsbyggnad i Hjo kommun har varit ansvarig för framtagandet av planeringsstrategin.

Hösten 2022 togs beslutet att göra en ny översiktsplan beroende framför allt på att översiktsplanen antagen 2010 inte tillfredsställer dagens behov då bedömningsgrunder och samhällsutvecklingen ändrats sedan antagandet.

En projektgrupp bestående av stadsarkitekt, planarkitekt, samhällsbyggnadschef samt plan- och byggchef sammanställdes och påbörjade arbetet med ny digital översiktsplan. Våren 2023 sammansattes en politisk styrgrupp bestående av kommunstyrelsens allmänna utskott och byggnadsnämndens beredning. Under arbetets gång har även övriga chefer och nyckelpersoner inom kommunen involverats.

Arbetet med ny översiktsplan inleddes våren 2023 med tre workshops. Den första workshopen genomfördes i form av en bussresa där politiker och tjänstepersoner åkte runt i kommunen för att lära känna hela kommunen och göra en geografisk kartläggning. Kommunens olika landskapskategorier och naturgeografiska förutsättningar identifierades.

Workshop II genomfördes genom att kommunens chefer och nyckelpersoner tillsammans funderade på framtiden för sina respektive verksamheter och för kommunen i stort.

Tjänstepersonerna begrundade bland annat frågeställningarna "vilka behov finns för byggnader?", "vilket behov finns för mark- och vattenanvändning?", "vilka är de centrala resurserna för Hjos utveckling?" och "de övergripande utmaningarna?".

En viktig förutsättning för arbetet med översiktsplanen har varit en bred politisk förankring över partigränserna. Workshop III genomfördes med politiker från kommunfullmäktige samt byggnadsnämnd som gemensamt diskuterade Hjo kommuns framtid i olika konstellationer.

Kommunen har även haft dialogmöten på olika platser i Hjo och i våra mindre orter där vår stadsarkitekt har funnits på plats för att prata om orten eller platsen och dess utveckling.

Allmänheten har informerats om mötena via media och hemsida bland annat. Ett antal

synpunkter från dessa träffar har implementerats i översiktsplanen och en utarbetad ortsanalys med insikter från de olika platsanalyserna ska antas i kommunfullmäktige.

Hjo kommun har under tiden den 8 maj 2023 till den 31 januari 2024 genomfört en digital enkät för allmänheten med frågor kopplade till arbetet med översiktsplanen. Frågorna i enkäten har utarbetats av översiktsplanens politiska styrgrupp och kommunen fick in svar från 200 personer.

Under 2024 har ett utkast till ny översiktsplan presenterats och synpunkter inhämtats från bland annat föreningar och olika intressegrupper.

Alla dessa dialoger med allmänhet och politiker har även varit en grund för planeringsstrategin.

Kommunens gällande översiktsplan

Hjo kommun antog sin översiktsplan oktober 2010. Till översiktsplanen hör Länsstyrelsens granskningsyttrande daterat 28 juni 2010. Översiktsplanen aktualitetprövades år 2017.

Översiktsplanen gäller tillsammans med följande tillägg:

- Ändring av Översiktsplan för vindbruk, antagen 24 september 2015. Till ändringen hör Länsstyrelsens granskningsyttrande daterat 19 maj 2015.

Ändrade planeringsförutsättningar

Förändringar av lagstiftning, nationella mål, riktvärden och framtagande av råd sker kontinuerligt på global, nationell och kommunal nivå samtidigt som det kommer nya beslut gällande till exempel naturreservat, gränser för riksintressen med mera. Även kunskapsunderlag och inventeringar uppdateras och utökas kontinuerligt, vilket innebär att planeringsförutsättningarna inte är statiska.

Nedan följer förändringar som skett sedan Översiktsplan 2010 antogs och är av särskilt intresse för den översiktliga planeringen i Hjo kommun:

Plan- och bygglagen

- 2011 infördes nya plan- och bygglagen som stärkte översiktsplanen strategiska funktion liksom kravet på aktualitetsprövning.
- 2014 infördes en ny punkt i PBL för att tydliggöra sambandet mellan PBL och lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.
- 2014 infördes krav på redovisning i översiktsplanen om hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.
- 2015 infördes bestämmelser om att detaljplanläggning som inte är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande ska handläggas med ett utökat planförfarande.
- 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Länsstyrelsen har tagit fram ett metodstöd för hur kommunerna kan hantera frågan i översiktsplaneringen.

- 2018 infördes ett nytt kapitel om miljöbedömningar i miljöbalken vilket förändrade kraven på innehållet i översiktsplanen och arbetet med att ta fram planen.
- 2020 infördes flera ändringar i PBL med syftet att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Det införs nya bestämmelser om när hela eller delar av översiktsplanen ska anses vara aktuell och upphör att gälla. Kommunen ska i princip anta en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod. Vidare fick regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter för att ta fram en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser.

Miljöbalken

2018 infördes ett nytt kapitel om miljöbedömningar i miljöbalken vilket exempelvis innebär nya och ändrade ord och uttryck för att tydliggöra processer om miljöbedömning.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Nya miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten, luft och buller har tagits fram.

Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Även kallat "Politik för gestaltad livsmiljö" antogs av riksdagen 2018 och innehåller följande mål; arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Nationella kulturmiljömål

Målen för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå de kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken;

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Nationella miljömål

Riksdagen har definierat ett övergripande mål för miljöpolitiken – generationsmålet. Målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Tillsammans med Sveriges 16 miljömål och tillhörande etappmål utgör detta det svenska miljömålssystemet.

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Förutom de insatser Hjo kommun arbetar med utifrån Agenda 2030 utgör även åtgärdsprogrammet för miljömålen – Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland – en uppföljning av dessa mål.

Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk

Sverige antog ett klimatpolitiskt ramverk 2017. Ramverket består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990.

Nationella mål för folkhälsopolitiken

Folkhälsopolitikens övergripande mål är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen samt att inom en generation sluta de hälsoklyftor som är påverkbara. Tillsammans med bland annat Västra Götalandsregionen, där Folkhälsorådet utgör arenan för samverkan, bedriver Hjo kommun ett långsiktigt folkhälsoarbete på strategisk nivå där arbetet i första hand avser hälsofrämjande insatser. Varje år antas en folkhälsoplan som anger prioriterade områden för folkhälsoarbetet i kommunen.

Nationella mål för funktionshinderpolitiken

Det övergripande nationella målet för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Målet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och uttrycks i propositionen "Nationellt mål och inriktning för funktionspolitiken" som godkändes av riksdagen 2017.

Friluftspolitiken

År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitiken. Naturvårdsverket är samordnande myndighet för uppföljningen av friluftslivsmålen som görs tillsammans med Boverket, Folkhälsomyndigheten, Skolverket och Skogsstyrelsen.

Lag om kommunens bostadsförsörjningsansvar

2014 trädde omfattande ändringar av lagen i kraft. Bland anges att de riktlinjer som kommunerna ska ta fram för bostadsförsörjningen ska vara vägledande vid tillämpningen av kravet i 3 kapitlet PBL om att kommunen i översiktsplanen ska redovisa hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Kommunen ska anta riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod. Kommunens senaste riktlinjer för bostadsförsörjningen antogs år 2017, men omarbetas under 2024.

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

2020 blev barnkonventionen svensk lag. Detta förstärker barnrätten vid tillämpningen av andra lagar, exempelvis PBL. Barns intressen ingår i princip i alla de intressen som anges i 2 kapitlet plan- och bygglagen och även i en del andra bestämmelser i plan- och bygglagen uttrycks barns intressen.

Agenda 2030

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 för hållbar utveckling. Världens länder har åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. De 17 globala målen har i sin tur 169 delmål och 230 indikatorer. Under en 15-årsperiod, med start i

januari 2016 och fram till år 2030, har världens länder förbundit sig att tillsammans jobba för att uppnå de globala målen och en långsiktigt hållbar utveckling.

Figur 2 De 17 globala målen i Agenda 2030.

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Strategin ska fungera vägledande och inspirerande för kommuner, företag, myndigheter och organisationer som verkar för Västra Götalands utveckling. Alla län ska enligt lag ha en regional utvecklingsstrategi och i Västra Götalands län är det Västra Götalandsregionen som är ansvariga för att ta fram strategin. Tidsperiod för utvecklingsstrategin är 2021–2030, men den ses över vart 4:e år.

Strategin innehåller fyra tvärssektoriella kraftsamlingar. Kraftsamlingarna ses över och revideras vid behov en gång per mandatperiod.

De som gäller de första fyra åren är:

- Fullföljda studier
- Digitalisering
- Elektrifiering
- Cirkulära affärsmodeller

Delregionala dokument

- Strukturbild Skaraborg
- Program för Skaraborgs turistslingor
- Strategi Hållbara drivmedel
- Strategi för markanvändning i samband med stora etableringar i Skaraborg
- SUES, strategisk plan för utveckling av energisystem i Skaraborg (pågående)

Kommunala styrdokument

Nya planer och program tas fram kontinuerligt i kommunen. Sedan översiktsplanen antogs har följande kommunala dokument med koppling till översiktsplanen tagits fram:

- Äldreomsorgsprogram, antaget 2011 (Arbetet med ny äldreomsorgsprogram påbörjat)
- Naturvårdsplan, antagen 2015.
- Vindkraftsplan, antagen 2015.
- Turism- och besöksnäringstrategi för Hjo kommun, antagen 2015.

- Trafikprogram, antaget 2016.
- Miljöpolicy, antagen 2016.
- Bostadsförsörjningsprogram, antaget 2017.
- Kulturstrategi, antagen 2017.
- Hållbarhetsstrategi, antagen 2018.
- VA-plan, antagen 2019.
- Policy för Hjo kommuns barn- och ungdomspolitiska arbete, antagen 2020.
- Cykelstrategi för Hjo kommun, antagen 2021.
- Näringslivsstrategi, antagen 2021.
- Visionen "I Hjo skapar vi framtiden tillsammans", antagen 2023.
- Vattentjänstplan, antagen 2023.

Det finns behov av att ta fram:

- Bostadsförsörjningsprogram (planeras vara antaget under 2024)
- Lokaliseringsutredning för jordbruksmark (planeras vara antaget under 2024)
- Energiplan (nuvarande antagen 2007) (underlag till denna tas först fram av Skaraborgs kommunalförbund)
- Trafikprogram (nuvarande antagen 2016)

Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

Inför kommunens arbete med att ta fram en planeringsstrategi har länsstyrelsen ställt samman ett underlag med statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Enligt PBL ska länsstyrelsen i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska länsstyrelsen ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet

Länsstyrelsen bedömer, mot bakgrund av då gällande lagstiftning och förutsättningar, att granskningsyttrandena över kommunens gällande Översiktsplan 2010 och ändringar av denna i stort sett fortsatt är aktuella.

I granskningsyttrandet över översiktsplanen skrev länsstyrelsen att översiktsplanens förslag kan komma att strida mot riksintresse för totalförsvaret. Det hängde samman med föreslagna områden för vindkraft. Kommunen valde att ta bort utpekade områden från mark- och vattenanvändningskartan samtidigt som ett beslut togs om att ta fram en ändring av översiktsplan för vindbruk. Länsstyrelsens synpunkter har därmed tillgodosetts. I granskningsyttrandet över den efterföljande ändringen av översiktsplan för vindbruk bedömde länsstyrelsen att område A-I var olämpliga. Ett av dessa, ursprungligen benämnt G, valde kommunen att ta bort, så för det området är granskningsyttrande inte längre relevant. För övriga områden är länsstyrelsens granskningsyttrande aktuellt.

Övriga nya förutsättningar

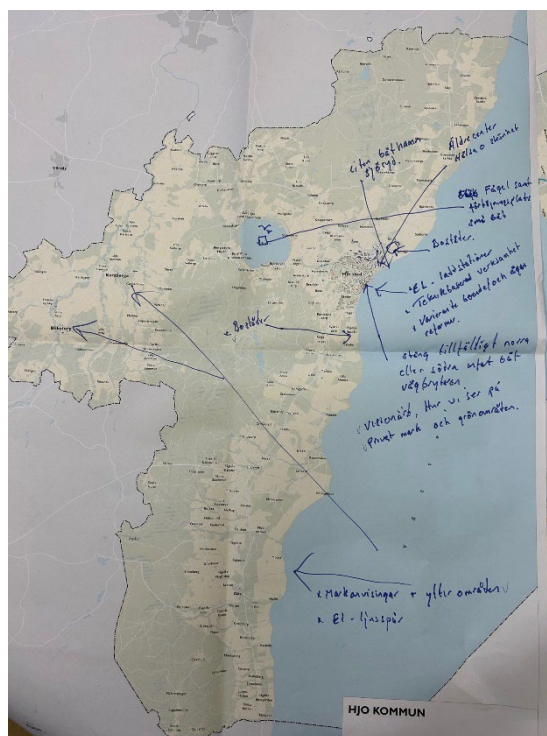
Sedan översiktsplanen antogs 2010 har Boverket arbetat fram en ny modell (ÖP-modellen) för hur en översiktsplan kan byggas upp. Syftet med modellen är att samordna hur olika kommuner arbetar med strategisk fysisk planering och underlätta arbetet för granskande myndigheter, som till exempel länsstyrelsen. Strukturen i modellen är också kopplad till hur arbetet med digitala översiktsplaner utvecklas och bygger på en digital struktur för översiktsplanens uppbyggnad.

Förändrad vilja och behov i kommunen

I samband med arbetet med ny översiktsplan hölls 2023 en workshop med chefer och nyckelpersoner inom kommunen samt ytterligare en workshop med politiker. Ett axplock av de synpunkter som inkom vid mötena redovisas nedan. De politiska synpunkterna redovisas inte partipolitiskt eftersom diskussionsgrupperna var blandade:

Workshop politiker:

- Kommunen bör skapa en Hjo-känsla i hela kommunen
- Kommunen kan oftare använda markanvisning vid ny byggnation
- Kommunen ska kunna erbjuda olika bostadsformer och olika ägarformer
- Möjligheter att skapa fler bostäder i bland annat Sanna-området, Spakås, Grebban, Korsberga, Blikstorp och Gate
- Skolorna i Korsberga och Fågelås skola i Gate bör behållas
- Hjo bör ha ett gymnasium
- Hamnen bör utvecklas, ev. med ett kallbadhus och bastu
- Fler småbåtshamnar både i Vättern och Mullsjön
- Kommunen bör kunna utveckla möjligheten för folk att odla
- Elljusspår i ytterområdena vore önskvärt
- Fler laddstationer för elbilar vore önskvärt
- Grönområden bör skyddas
- Vatten och avlopp borde kunna erbjudas runt hela Mullsjön
- GC-vägar bör utvecklas
- Kollektivtrafiken bör utvecklas
- Förläng strandpromenaden
- Kartor som 3D i översiktsplan vore positivt

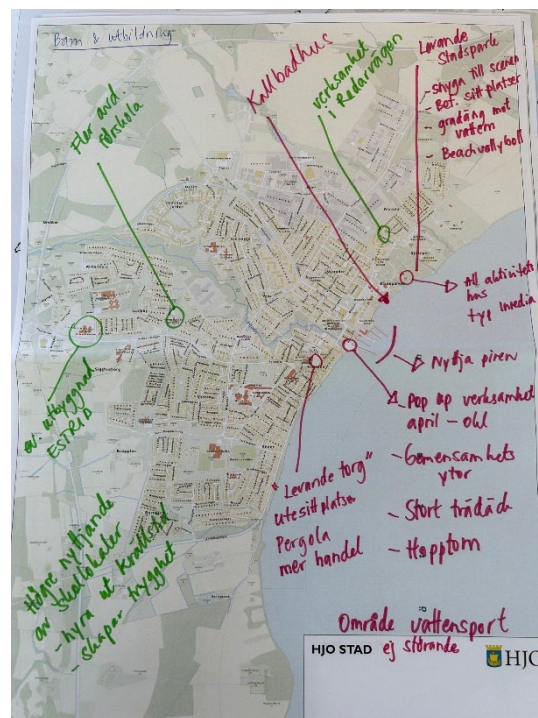

Figur 3 Idéskiss från workshop med politiker i Hjo kommun

Workshop chefer och nyckelpersoner:

- Hjo bör satsa på en balanserad tillväxt
- Utmaning med brist på mark som ej är jordbruksmark att bygga på
- Högre nyttjande av befintliga lokaler (skollokaler)
- Bygg ut Skogshyddans förskola och eventuellt Estridskolan

- Möjligheter att skapa fler bostäder i bland annat Grebban, Korsberga, Blikstorp och runt Mullsjön
- Fler seniorboenden skulle skapa flyttkedjor så att fler villor blir till salu
- Generationsboenden och alternativa boenden ska kunna möjliggöras
- Mindre och billigare bostäder ska kunna skapas
- Simhall, ishall
- Barnkonventionen i alla beslut som rör barn
- Den bilfria staden
- Flexibel användning av gator och torg - ta bort parkeringsplatser
- Levande torg med sittplatser
- Hamnen bör utvecklas, ev. med ett kallbadhus, stort trädäck och hopptorn
- Fler småbåtshamnar
- Långsiktig hållbarhet är viktigt
- Klimatförändringarna måste tas hänsyn till
- Inte bara tänka på kortsiktiga behov utan värna vår plats på jorden
- Utveckla grönområden – biologisk mångfald
- Levande stadspark
- Utveckla banvallen
- Kompetensförsörjning är en utmaning
- Lyfta in folkhälsofrågorna och ha med sig dem i samhällsplaneringen
- Möjligheter eller hot med AI? (Artificial Intelligence)

Figur 4, Idéskiss från workshop med tjänstepersoner

Befolkningsutveckling

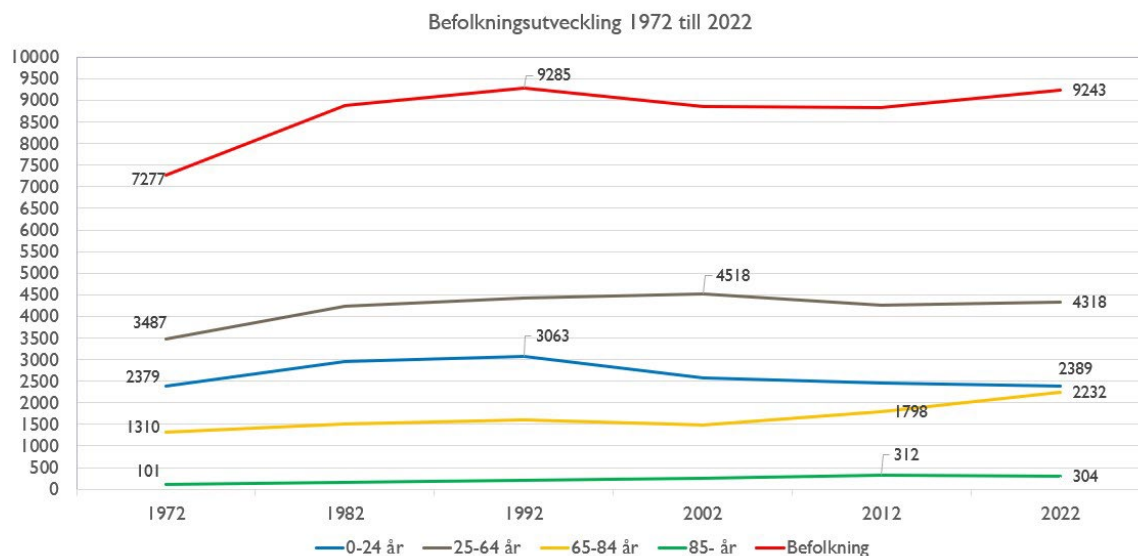
Hjo kommun har 9 289 invånare (augusti 2023), och en majoritet av dem bor i Hjo stad. Cirka 30 procent bor i mindre orter samt på landsbygden. Blikstorp och Korsberga har vardera runt 200 invånare och Gate cirka 70 invånare.

Under 1990-talet och 2000-talet hade Hjo en något minskande befolkningsutveckling. De senaste tio åren har dock trenden vänt och Hjo har haft en försiktig befolkningsökning. Befolkningen i Hjo blir allt äldre, i likhet med övriga Sverige. Om 20 år förväntas personer över 80 år vara 50 procent fler.

Flera större industrisatsningar planeras i Skaraborg de närmsta åren. Framför allt ny batterifabrik i Mariestad men även våra grannkommuner Karlsborg, med en utökning av försvaret och Tidaholm, med utbyggnaden av fängelset, är i behov av arbetskraft. Till följd av ett flertal nya etableringar och verksamheter som expanderar förväntas regionen få en kompetensbrist och behöver växa med 30 000 invånare till år 2030, enligt Skaraborgs utvecklingsstrategi.

På grund av räntehöjningar, ökade byggkostnader och lägre prisnivåer på bostäder minskar byggandet generellt, och Skaraborg står därför inför en stor utmaning att möta den framtida efterfrågan på bostäder. Vi behöver skapa flyttkedjor på bostadsmarknaden så att inflyttande barnfamiljer kan bosätta sig i de villor som nu bebos av en eller två seniorer. Utmaningen är alltså att skapa attraktiva bostäder för äldre personer att bosätta sig i. Här gäller det att vara

lyhörda för vad den målgruppen efterfrågar och hur betalningsviljan ser ut.

Figur 5 Diagrammet visar befolkningsutvecklingen i Hjo kommun. 1972 bodde 7 277 personer i kommunen och vid 2022 års början bodde 9 243 personer i kommunen, vilket är en ökning med nästan 2 000 personer på 50 år. Information från Statistiska centralbyrån (SCB)

Enligt SCB (statistiska centralbyrån) prognostiserade befolkningsutveckling till 2040 kommer Hjo kommun öka med cirka 20 personer per år. Prognosen tar dock inte hänsyn till de industrisatsningar som planeras i Skaraborg. Skaraborgs kommunalförbund har genom konsultföretaget WSP låtit göra en bostadsförsörjningsanalys inför satsningarna i Skaraborg. Enligt analysen behöver antalet bostäder i Hjo kommun öka med cirka 370 till 2030. Ingen av de planerade kända större industriableringarna kommer att förläggas inom kommunens gränser. Personer tenderar dock numera att välja att bosätta sig på ett längre avstånd från sin arbetsplats; distansarbete ökar till följd av digitaliseringen.

Planberedskapen är för närvarande god i Hjo kommun men kommunen bör i den nya översiktsplanen planera för en befolkningsökning som säkerställer behovet på längre sikt.

Figur 6 Förskolebarnen är vår framtid

Analys av gällande översiktsplan

Hjo kommun antog en ny vision 2023 och den vision som användes som grund till Översiktsplan 2010 är inte längre aktuell.

Samtliga ställningstaganden från Översiktsplan 2010 behöver ses över vid framtagandet av den nya översiktsplanen, samtidigt som många ställningstaganden fortsatt är aktuella.

I gällande översiktsplan har ett större markområde pekats ut för byggnation runt Hjo stad. All mark öster om väg 195 mellan Sanna och Spakås har setts som lämpligt för byggnation. En ny översiktsplan bör bland annat föregås av en utredning om lokalisering av jordbruksmark.

Planeringsförutsättningarna har också ändrats genom ny lagstiftning samt att nationella, regionala och kommunala strategier och andra dokument har tagits fram som gällande översiktsplan inte tar i beaktning.

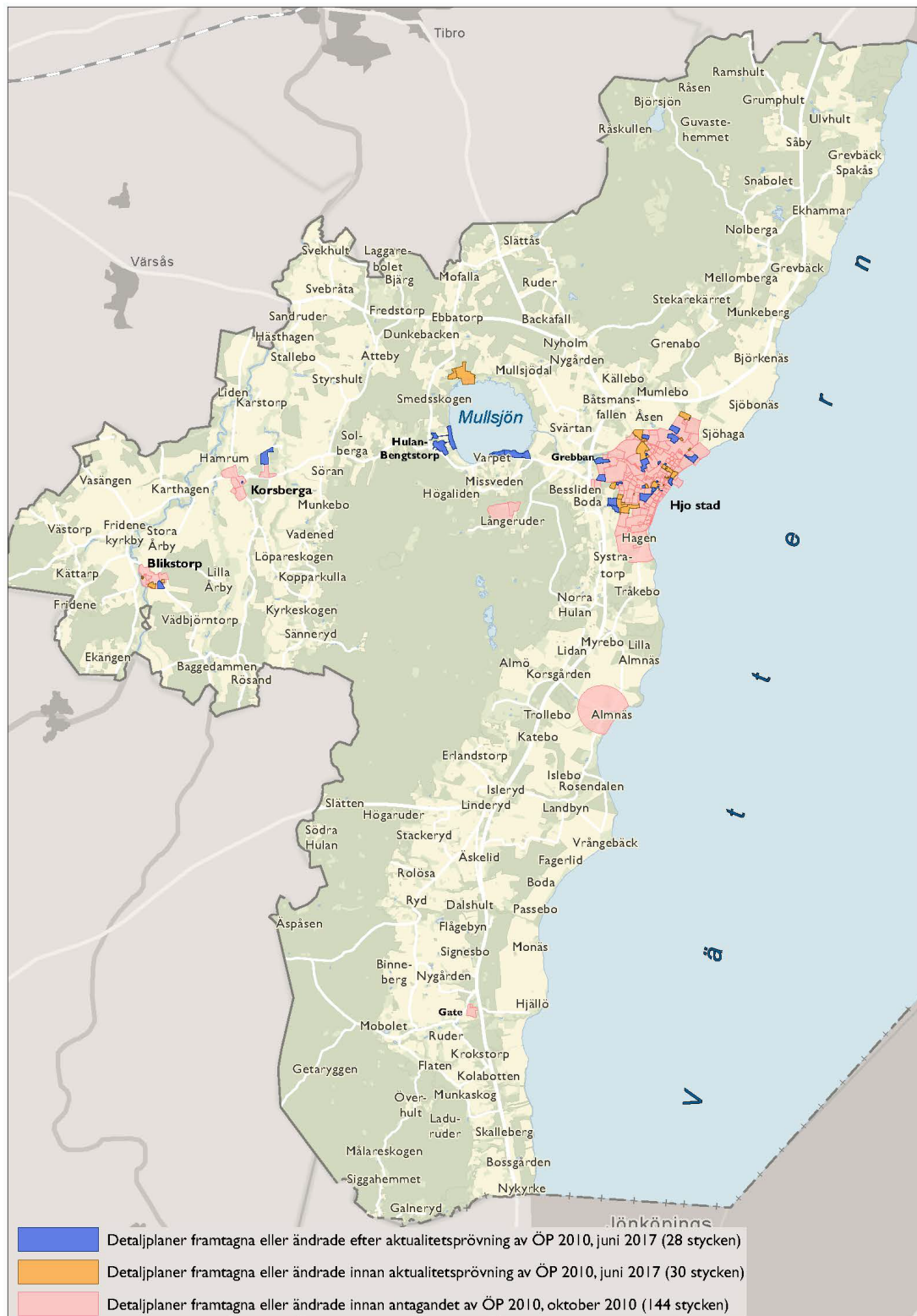
Översiktsplan 2010 har identifierat en rad delprojekt som är viktiga för kommunens utveckling. Statusen för dessa redovisas i tabellen nedan.

Delprojekt	Status	Fortsatt arbete
Kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska successivt ges ett långsiktigt skydd genom bestämmelser i detaljplaner.	Hjo kommun har numera ett 60-tal detaljplaner med skydds- och varsamhetsbestämmelser.	Arbetet med att ge skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner fortgår.
Hjo stadspark ska förklaras som byggnadsminne.	Hjo stadspark är idag ett byggnadsminne.	
Sveavägens förlängning - en ny infart för tung trafik i norra Hjo.	Detaljplan för nytt industriområde i de norra delarna av Hjo tätort inklusive ny infart för tung trafik genom Sveavägens förlängning är i en planprocess.	Ett antagande av detaljplanen beräknas under 2024.
Grebban/Svärtan ska vidareutvecklas som ett tätortsnära, attraktivt, djurvänligt och lättillgängligt boende på landsbygden.	En planprocess är påbörjat för att möjliggöra bostadsbyggnation i den norra delen av Grebban, på mark som kommunen äger.	Planprocessen är pausad på grund krav på ett flertal kostnadskrävande utredningar och förslag på övertagande av väg.
I Korsberga pekades nya bostadsområden ut i Översiktsplan 2010.	Ett område i västra delen av Korsberga har planlagts, delvis fastighetsbildats men inte bebyggt. Två mindre föreslagna områden i östra delen förs över till ny översiktsplan.	16 detaljplanerade kommunala tomter i Korsberga är ej bebyggda och ska marknadsföras.

Delprojekt	Status	Fortsatt arbete
I Blikstorp pekades ett område ut i den västra delen ut till bostäder.	Området ägs av kommunen och marken består av jordbruksmark.	Området bör detaljplaneras. Kommer att ingå i kommunens lokaliseringsutredning för jordbruksmark.
Förslag till detaljplan bör efterhand upprättas även för icke planlagda områden runt Mullsjön. För bebyggelse om 5 hus eller fler krävs detaljplan som reglerar byggrätten och gemensamma anordningar.	Områdena Björkviken, Långeruder, Varpet, Bengtstorp, Smedskogen och Svebråta är f.n. planlagda eller föremål för detaljplanläggning. I detaljpaneläggningen strävas efter att möjliggöra för flera att bosätta sig året runt. Här är byggrätternas storlek en viktig aspekt.	Fortsatt planläggning för Smedskogen, del av Varpet med flera.
Hjos GC-vägnät ska på sikt knytas ihop med tätorterna på landsbygden.	Det finns idag en cykelväg från Hjo till Korsberga och Blikstorp på den gamla banvallen.	GC-nätet kompletteras kontinuerligt.
I Gate pekades utbyggnadsmöjligheter för bostäder längs Djupedalsvägen och öster om Gatebäcksvägen ut i Översiktsplan 2010.	Inget av områdena har detaljpanelagts.	Området öster om Gatebäcksvägen förs över till ny översiktsplan.
Stora torget ska utvecklas till gångfartsområde.	Stora torget är idag gångfartsområde.	

Antagna detaljplaner

Idag finns över 200 antagna detaljplaner i Hjo kommun. Sedan översiktsplanen antogs 2010 har kommunen antagit 58 nya detaljplaner och ytterligare 28 planer har antagits sedan översiktsplanen aktualiserades i juni 2017.

Figur 7 Detaljpaneläget i Hjo kommun 15 april 2024. Ytterligare detaljplaner är under uppförande

Sammanfattande bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att Hjo kommun behöver ta fram en ny översiktsplan men att Översiktsplan 2010 är aktuell till dess att en ny översiktsplan är antagen.

Hjo kommun har under 2023 antagit en ny vision med nya utvecklingsområden och det ger anledning till att aktualisera översiktsplanen. Nya lagar, mål och strategier har dessutom tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå vilket stärker slutsatsen att en ny översiktsplan behöver tas fram. Översiktsplan 2010 har inte i tillräcklig omfattning hanterat klimatanpassningsfrågorna såsom risker i samband med översvämningar och skred. Bedömningar gällande påverkan på miljö samt miljö kvalitetsnormer behöver också tillföras. Prognoserna för befolkningsutvecklingen är motstridiga. SCB prognos med en försiktig ökning med 20 personer per år kontra WSP utredning som visar en ökning med 116 personer per år i Hjo fram till 2030. SCB tar inte hänsyn till de industrisatsningar som planeras i Skaraborg samtidigt som ingen av de kända nya etableringarna förväntas hamna i Hjo kommun. Däremot bygger grannkommunerna ut, med fångelset i Tidaholm och försvaret som utvecklas i Karlsborg. Hjo kommun bör i den nya översiktsplanen planera för en befolkningsökning som säkerställer behovet på längre sikt.

Flertalet föreslagna områden för bostäder i mark- och vattenanvändningskartan från Översiktsplan 2010 har idag bebyggts. Det finns dock fortfarande utpekade områden för verksamheter och bostäder som inte har detaljplanelagts än. Fler områden behöver pekas ut för att säkerställa kommunens långsiktiga utveckling. En lokaliseringstudie för jordbruksmark bör föregå en ny översiktsplan.

Fortsatt översiktsplanearbete

Vid framtagande av ny översiktsplan ska kommunen följa den ÖP-modell som Boverket tagit fram.

Ett flertal planeringsunderlag behöver tas fram i samband med framtagandet av ny översiktsplan. Det finns också handlingar som kommunen enligt lag behöver ta fram och som utgör underlag till översiktsplanen:

- Bostadsförsörjningsprogram
- Energiplan (underlag till denna tas först fram av Skaraborgs kommunalförbund)
- Trafikprogram
- Lokaliseringstudie för jordbruksmark

En projektplan för arbetet med ny översiktsplan har tagits fram. Översiktsplanen ska utgöra en tydlig viljeinriktning över hur kommunen vill utvecklas på sikt. Planen ska även vara ett viktigt verktyg för kommunens handläggare för att effektivisera samhällsbyggnadsprocessen men även för att kommunala insatser ska vara relevanta och meningsfulla i en föränderlig samtid. Projektplanen innehåller även organisations- och tidplan för arbetet.

För att underlätta användandet av planen ska en digitaliserad och interaktiv översiktsplan tas fram. Det digitala formatet underlättar revidering av planen eller delar av planen i framtiden. En tryckt version tas fram efter antagandet som alternativ läsning och för arkivering.